

CLASSIFICACIÓ DELS MITES

Els mites es classifiquen habitualment en tres grans categories:

1. **Sagues**
2. **Märchen**
3. **Mites** pròpiament dits

1. SAGUES: Històries dels orígens. Expliquen l'origen d'una família, ciutat o país i fins i tot parlen del cosmos. Podem considerar-les com un tipus d'història primitiva. En són un exemple la *Odissea* o la *Ilíada* (aquesta última explica com els aqueus van a entrar a Grècia per venjar el rapte d'Helena de Troia).

2. MÄRCHEN: Historietes humorístiques, fantasioses. Contes de la vora del foc. No pretenen explicar cap veritat sinó, simplement, divertir. Estan plenes d'elements fabulosos, d'exageracions, se situen en escenaris fantàstics. Un bon exemple en podrien ser la majoria d'històries de Dionís, déu de la vinya i del vi. Podríem considerar-los antecedents del folklore.

3. MITES: Aquests són l'antecedent de la filosofia i tenen un caràcter existencial. El mite, pròpiament dit, parla d'alguna situació humana tràgica i profunda i dóna lliçons de comportament social i moral.

A Grècia els mites es troben, sobretot a la tragèdia clàssica (Èsquil, Sòfocles, Eurípides) i eren representats en públic en el teatre. Així, **tenien un sentit educatiu o, fins i tot, catàrtic (purificador)**, ja que, a través de la contemplació de les dissorts del protagonista, el públic aprenia una lliçó de comportament o n'extreia valors humans. En alguns períodes (especialment al s.V) fins i tot va ser obligatori assistir a les representacions tràgiques com una forma d'educar el poble en la prudència (**sofrosine**).

Els mites tenen, **també, un sentit educatiu**. Així, a la tragèdia grega veiem aparèixer una sèrie de personatges simbòlics que pateixen un destí horrible per manca de moderació (de **sofrosine** o de prudència). I podem veure com, per exemple, l'espectador aprèn a ser prudent i moderat a través d'un model de personatge tràgic: per això Aristòtil deia que la funció del teatre era la **catarsi** (purificació, neteja)

És fàcil que els mites fossin motiu de polèmica entre les ciutats gregues: al món grec no hi havia una religió nacional unificada (única), ni un col·legi sacerdotal únic, sinó que cada *polis* adaptava diversos mites als seus interessos i a les seves circumstàncies (de fet, ben sovint els grecs de les diverses ciutats no es posaven d'acord en temes com ara on havien nascut els déus o el sentit d'alguns mites). Per això és possible trobar diferències importants a l'hora d'analitzar el sentit dels mites.

Els mites grecs van ser tramesos fonamentalment a través de dos autors semilegendaris, **Hesíode** autor de *Els treballs i els dies* i, especialment, de la *Teogonia* i **Homer**, autor de la *Ilíada* i l'*Odissea*. Aquestes dues obres són especialment importants. Tot i que van ser escrites al s. VIII, recullen materials molt més antics. La *Ilíada* és la saga que recull l'entrada dels grecs al Mar Negre cap al s. XIII i l'*Odissea* explica l'expansió comercial de Grècia pel Mediterrà (apr. s.IX-VIII a. C.). La *Ilíada*, sobretot, ens narra un món primitiu, militar, amb palaus fastuosos, molt jerarquitzat amb dues classes socials: els nobles guerrers i el poble

(demos) ocupat en les labors del camp. És un món terrible amb una barreja de déus i homes.

TIPUS DE MITES.

Els mites també es poden classificar segons la seva funció en:

Cosmogònics: quan volen explicar la creació del món

Teogònics: quan es refereixen a l'origen dels Déus

Antropogònics: quan es refereixen a la creació de l'home

Etiològics: quan intenten explicar l'origen i el perquè de determinades institucions

Escatològics: quan fan referència a la vida del més enllà, imaginem la fi del món...

Morals: quan narren la lluita entre el bé i el mal

Malgrat tot en molts mites apareixen barrejats els diversos elements en una mateixa narració. D'aquí la importància de l'hermenèutica.

UNA INTERPRETACIÓ RACIONALISTA DELS MITES: L'EVEMERISME.

El mitògraf Evemer de Messene (cap al s. IV a.C.) al seu llibre '*Hiera anàgraphé*' ['Inscripció sagrada'] fou el primer que intentà explicar els mites d'una manera estrictament racionalista. Per a ell, els mites feien referència a antics benefactors de la humanitat boirosament recordats a causa del pas del temps, que havien estat convertits ens déus en agraïment per les seves accions o en reconeixement del seu saber. Així, un home ignorat degué ser fa molts milers d'anys el primer a adonar-se que el foc es podia agafar a partir d'un incendi casual i usar-lo en benefici de la humanitat. El record d'aquell benefactor fou l'origen del mite de Prometeu, que robà el foc als déus. O un gran metge com Asclepi fou convertit en déu de la medicina. Els centaures, per a Evemer, eren un record del moment en què la humanitat va domesticar el cavall i així successivament. En definitiva, els déus són per a Evemer al·legories o rondalles.

En general, l'evemerisme observa el mite d'una forma unilateral, estrictament pragmàtica, passant per alt els aspectes poètics i simbòlics que també inclou tot mite.

L'evemerisme fou aprofitat pels primers cristians quan intentaren desprestigiar la religiositat antiga. En definitiva, els primers cristians divulgant les tesis d'Evemer volien dir que els grecs eren estrictament 'ateus', no coneixien de debò els déus i els substituïen per grans homes.

L'evemerisme presenta una greu dificultat conceptual: la simplificació del mite, el reduccionisme brutal que el degrada i el converteix només en instrument de ningú no sap què. **Un mite no és només racional, sinó que presenta també molts elements simbòlics secundaris i molts nivells d'interpretació** i això l'explicació evemerista no ho té en compte. Així, per exemple, Prometeu pot ser el descobridor del foc, però també és el símbol de l'intel·lectual (per la seva funció crítica), dels revolucionaris de tots els temps (perquè s'enfronta als déus) i de l'humanisme (per la compassió). El mite és una forma artística i filosòfica valuosa precisament perquè no es deixa exhaurir mai i -si som prou avisats- ens dirà coses noves i valuoses a cada lectura.